

svećenstvu uz bagetalnu cijenu. Po svijetu takvi Misali stoje par desetaka dolara, naš bi ga izdavač mogao davati za par dolara, dakako u domaćem novcu. Tko zna i može, neka predloži nešto jednostavnije i jeftinije. A legalistima još jedanput: to bi privremeno izdanje (do obnovljenog) bilo »privatno« i ad experimentum.

I još jedna molba svoj braći svećenicima: neka mjesto žučljivih primjedbi (od kojih je po neka uskočila i u naš list) iznesu dotične svoje želje i molbe svojem nadpastiru. Kad se jedan od njih pobrinuo da takav Misal omogući svojoj mađarskoj manjini, onda će svi zajedno ...

Videant consules je banalni usklik, pa neka ga ovdje zamijeni topla molba svima kojih se tiče, da to ostvarenje omoguće (znači: dozvole). Onda će njihovi najbliži suradnici, koji mjesto njih i za njih svakog dana na svim našim oltarima prinesu žrtvu spasenja, koliko toliko doličnim priručnikom s Božjim narodom pjevati »žrtvu hvale«, Quod Deus faxit!

o. Martin Kirigin OSB

OBAVIJESTI I PRIJEDLOZI DLO-a ZADARSKE NADBISKUPIJE

Na temelju Upute SZO o glazbi u sv. bogoslužju, Upute »Tri su godine« i Upute o štovanju euharistijskog otajstva naš DLO, u suglasnosti s preuzv. Ordinarijem, saopćuje svim svećenicima u nadbiskupiji:

1. Na jesen će se pastoralni dio jedne svećeničke rekolekcije posvetiti spomenutoj Uputi o glazbi, pa molimo braću svećenike, da je pomnjivo pročitaju (»Služba Božja br. 3) i da na taj sastanak dođu s konkretnim željama i prijedlozima kako bi se ona kod nas imala provesti.

2. Preporuča se, da se po mogućnosti i uvidanosti uvede kod svih Misa poslije Pričesti par minuta svete šutnje i neka se s vjernicima pjeva ili barem recitira jedan od preporučenih psalama ili kantika. To je tiskano u novom čitavom Misalu o. Radića koji je izišao ovih dana.

3. Svaka Misa s pukom neka redovito završava s »Bogu hvala«. Godovi pokojnika, napovijedi zaručnika i druge (što kraće!) obavijesti mogu se izreći na početku Mise, ili na svršetku bogoslužja riječi odmah iza molitve vjernika te tako i te žive i pokojne uklopiti u nju, ili — ako nije drukčije moguće — na kraju Mise. »Anđeo Gospodnji« neka se zajednički moli samo ako je to u župi jako uvriježeno i upravo tada zvoni.

4. Kod svih Misa za pokojne, osim kod pogrebnih, složno upotrebljavamo ljubičastu boju. To će svi shvatiti, ako ih se upozori da se sada i kod tih Misa daje blagoslov i kaže »Idite u miru«.

5. Glavna je nakana gore spomenute treće Upute, da se što više i što temeljitije govori Božjem puku o središnjem otajstvu našeg bogoslužja u duhu koncila. Neke je stoga, kad kod nas iziđe prijevod, dobro prouče, a na jesen će ovaj DLO pružiti svećenicima desetak nacрта propovijedi o njoj i o misnom kanonu, da vjernike pripreme na njegovo glasno moljenje u živom jeziku.

6. Ista Uputa (br. 20) insistira, da misnik svoje dijelove izgovara polagano i glasno. O tome ne možemo suditi mi nego oni koji nas služaju, pa je dobro pitati ih i po mogućnosti udovoljiti njihovim željama.

7. Fotografiranje (naročito s »flešem«) svetih obreda, osobito za vrijeme Mise, neka se svede na najmanju mjeru i neka se izvede na najdiskretniji način da ne smeta sabranosti vjernika (br. 23).

8. Preporuča se da se u nedjelju bez velike pastoralne potrebe ne umnožava broj Misa, kod kojih je onda malo vjernika (br. 26). To je osobito važno za gradske župe gdje je i onako teško stvoriti misnu zajednicu.

9. Gdjegod je uvedena večernja Misa više vjernika dolazi na Misu i na Pričest. Stoga se predlaže svim svećenicima, da je dozvolom Ordinarija, uvedu, naročito u adventu i korizmu (br. 29). Ako je u crkvi više Misa, jedna bi trebala biti navečer u sat koji najbolje odgovara vjernicima.

10. Osim potrebnih iznimaka vjernika pričestujemo samo preko Mise, i to po mogućnosti s tada posvećenim hostijama (br. 29). Neka se to redovito čini barem svake nedjelje kad je pričesnika najviše.

11. Vjernici se mogu pričestiti svojeći ili klečeći (br. 35). Prvo se preporuča djeci, što će biti zgodnije njima i svećeniku, kao i svima kojima je teško kleknuti. Tko će se pričestiti klečeći pred oltarom ne treba da poklekne prije Pričesti. To čine ili se barem naklone oni koji se misle pričestiti stojeći, što vrijedi i kad se Pričest dijeli po crkvi. Svi koji se pričeste, bilo stojeći bilo klečeći, idu od oltara bez poklicanja.

12. Uvijek iznova preporučujemo, da se vjernici nauče ići k sv. Pričesti svaki put bez prethodne ispovijedi, jer se i kod Pričesti opraštaju mali grijesi i prima lijek protiv njih (br. 35). Kod ispovijedi je najvažnije obraćanje (pokajanje i odluka). »Neka joj vjernici ne pristupaju za vrijeme Mise nego u druge određene satove«.

13. Za provođenje liturgijskih obnova vrlo je važno da se svi svećenici držimo točno svih crkvenih propisa (br. 45). Dalje Uputa preporuča da redovito celebriramo s pukom i da rado koncelebriramo kadgod nam se pruži prilika. Uputa više ne spominje da je za to potrebna dozvola Ordinarija.

14. Neka svećenici primjerom i riječju kod vjernika podržavaju adoraciju presv. Sakramentu i neka u tu svrhu drže crkve otvorene barem jutrom i večerom (br. 50—51). Adoracija će pomoći dostojniju i korisniju celebraciju.

15. Iza kako nam je preporučeno, da dva svećenika ne mise na dva oltara u isto vrijeme, sada se dodaje, da redovito ne misimo na oltaru gdje je svetohranište s Presvetim (br. 55). Svrha je te preporuke da mi i vjernici budemo što više svjesni kako je najvažnija žrtva i blagovanje od iste žrtve.

16. Zbog večernih Misa neka se nedjeljom ne ukidaju popodnevene pobožnosti. Večernja ili krunica (u korizmu križni put) neka se zaključi blagoslovom s Presvetim, za koji se pokaznica stavi jednostavno na oltar. Blagoslov s Presvetim neka se ne daje poslije Mise (br. 58. 62. 66).

HODOČASNIK SVETOG JEDINSTVA

Lord Halifax, vodeći anglikanac u razgovorima u Mechelnu prije četrdeset godina, jednom je kazao prijateljima: »Odlučio sam na konitinent da budem putujući vitez kršćanske nade. Da bismo se ljubili, moramo se prije vidjeti.« Kao »glasnik nade«, kako ga nazva Jean Guitton, proputovao je kontinente. A. Michael Ramsey, nadbiskup Canterbury-ja i ujedno predsjednik anglikanske biskupske konferencije Lambeth. U 1962. god. susreo se u Carigradu s pravoslavnim i armenskim patrijarhom Carignada, nekoliko mjeseci kasnije u Moskvi s patrijarhom Aleksejem. 1966. god. bio je u Rimu papin gost, malo zatim konferirao sa zastupnicima Svjetskog vijeća crkava u Ženevi, a uskoro poslije toga posjetio je beogradskog patrijarha Germana. Od 20—24. travnja na poziv katoličkog episkopata boravio je u Francuskoj. Tom prigodom stupio je po prvi put poslije 1520. ponovo jedan primas cijele Engleske na francusko tlo. Da se danas zbiva nešto što stoljeća nisu mogla ni slutiti — to nije nimalo čudno — mi smo se navikili na neobične stvari.

Nasljednik sv. Anselma

Odmah po svom dolasku krenuo je dr Ramsey put opatije Le Bec-Hellouin koja se nalazi između Rouena i Lisieuxa. Bilo je to tako reći putovanje u prošlost jedne nepodjeljene Crkve. Veze između ovoga samostana u Normandiji i nadbiskupske stolice u Canterburyju sežu sve do 11. stoljeća. Tri značajna nadbiskupa bila su prije svoga izbora monasi u Le Bec-u: Lanfrank, njegov učenik Anselmo iz Aoste i Teobald, učitelj Tome Becketa. Možemo se pitati, da li takva »zaklinjanja« prošlosti imaju kakav smisao. Na to je odgovorio opat Grammont kad je pozdravljao svoga gosta: »Sve ono što Le Bec-Hellouin i Canterbury povezuje jedno s drugim ulijeva nam nadu da će se u budućnosti ostvariti Kristova želja: Da svi budu jedno.« A monasi dobro znaju, da nada nije neko dokonno iščekivanje već intenzivni rad. Na taj način samostan u Le Bec-u pokušava u dijalogu s Engleskom Crkvom biti ono što je Chevetogne za dijalog s Pravoslavljem. On je sam uostalom već rezultat ekumenskog djelovanja: Ponovo naseljenje opatije po Oliventancima, koja je nastradala u doba revolucije, bilo je godine 1947. snažno popomognuto kulturnim odjelom engleskog poslanstva i anglikanskog svećenstva u Parizu.

Sto i prvi nadbiskup Canterbury-ja dr Ramsey, došao je u samostan na blagdan sv. Anselma iz Canterbury-ja. Dva Anselmova nasljednika, opat i nadbiskup, vodili su skupa prvu večernju s kojom po liturgijskim pravilima počanje njegov spomen-blagdan. Poslije pročitano evanđelja na francuskom i engleskom jeziku nadbiskup Ramsey održao je propovijed. Prvi dio bio je posvećen sv. Anselmu, »filozofu, dušobrižniku i odvažnom branitelju slobode Crkve«, koji je u Srednjem vijeku postavio otada kao važeće načelo: »fides quaerens intellectum — da vjera nastoji shvatiti svoje tajne.« Svim onima koji se znanstveno bave teologijom, Anselmo može poslužiti kao vođa i ništa nije privlačnije od njegovih riječi »da treba posred političke zbrke svoga vremena sačuvati duh is

traživača i mislioca«. U drugom dijelu podsjetio je nadbiskup Ramsey na izjavu potpisanu 24. ožujka 1966. u San Paolo fuori le mura u Rimu i ponovo se izrazio za »dijalog između rimokatoličke Crkve i anglikanske zajednice koji se temelji na Evandelju i starijim tradicijama«. Poslije negoli su se pomolili za Papu, nadbiskupa iz Canterbury-ja, oba su premeta skupa blagoslovila zajednicu. Ujutro na sam blagdan prisustvovao je primas Engleske katoličkom euharistijskom bogoslužju, koje je vodio primas Normandije kard. Martin u koncelebraciji s opatima Le Bec-a i sv. Vandrille.

U svojoj propovijedi izjavio je nadbiskup Rouena Martin da su skromnost i pouzdanje pouke koje treba povući iz ovog ekumenskog susreta: skromnost, jer raskol kršćana pokazuje kako je čovjek malen; pouzdanje, jer snaga Božja pruža sigurnost da će On pobijediti.

Poslije podne istoga dana krenuo je dr Ramsey preko Rouena u Pariz. U Rouenu položio je vijenac na mjesto gdje je mučena francuska nacionalna svetica Ivanica Arška. Ovaj gest pomirbe duboko se dirnuo mnogih Francuza, jer na koncu Englezi su bili oni koji su izveli na sud Ivanicu iz Orleansa.

Prijem u Parizu

Slijedećeg jutra pozdravio je pariški nadbiskup Veillot englikanskog primasa pred crkvom Norte Dame s poljupcem mira. U katedrali je uslijedilo ekumensko bogoslužje. Nitko od prisutnih klerika nije obukao liturgijsko odijelo, jer po želji anglikanskog gosta to je imao biti »susret prijatelja« koji je završio zajedničkom molitvom za ponovno sjedinjenje. Jedna protudemonstracija nekih integralista nije uspjela pomutiti prijateljsku atmosferu. Na koncu bogoslužja obadva nadbiskupa klečala su u tihoj molitvi pred oltarom presv. Sakramenta i pred kipom Naše Gospe Pariške. Nadbiskup Veillot jedva je mogao s mukom u ovom dirljivom času suzdržati suze. U velikoj sakristiji crkve Natre Dame govorila su zatim oba biskupa, generalni viktar Pezeril i msgr. Arrighi skoro jedan sat o rimskom Sekretarijatu za jedinstvo. Glavna tema bio je skupni rad između katoličke Crkve u Francuskoj i anglikanske zajednice na pastoralnom području.

Poslije podne istoga dana bio je primas u prepunoj velikoj sali dvorane UNESCO-a primljen od profesora katoličkog sveučilišta (Institut Catholique) u Parizu. Ovoj akademskoj svečanosti bio je prvotno jedini povod ovoga posjeta Francuskoj. Dr A. Michael Ramsey, sam nekada profesor teologije na sveučilištu u Cambridgeu, održao je predavanje o »Preobraženju u Sv. Pismu i tradiciji«, temi kojom se on posebno dugo bavio. U preobraženju on vidi vezu između Staroga i Novoga Zavjeta kao i temelj nade usred problema današnjega svijeta i kod nastojanja oko jedinstva kršćana. Dr Ramsey je rekao: »Preobraženje govori o Kristovoj moći da preoblikuje sav djelokrug ljudskih životnih prilika. Patnja se preoblikuje kod ljudi i žene koje trpe znaju za Kristovu prisutnost i nešto što bi moglo biti gorko učini se plodnim i stvaralačkim, kako nam to često pokazuje svetački životi.« I nastavio je: »To biva kad se preoblikuje u sličnost s Kristom gledanjem njegove slave kao svoga cilja nalazeći se bliže jedan drugome u jedinstvu koje je on označio. To biva onda kad se Crkva pokreće tako da

po Augustinovim riječima od svog stanja *ecclesia qualis nunc est* prelazi u *ecclesia qualis tunc erit* te se rane sukoba zacjeljuju«. Uput spominjemo da je njegova knjiga o toj temi tiskana i na francuskom pod naslovom: *La Gloire de Dieu et la Transfiguration du Christ* u katoličkoj izdavačkoj kući *Les Editions du Cerf* u Parizu. Na koncu svečanosti predana mu je diploma počasnog doktora.

U povijesti ekumenskog potreta ovaj će dan ući i stoga što je rektor Katoličkog Instituta *Haubtmann* najavio osnivanje Visoke škole za ekumenski studij. Njeno vodstvo preuzima dominikanac *Le Guillet* iz ekumenskog centra studija »Istina« u pariškom predgrađu *Boulogne*. Novoosnovana Visoka škola radit će zajedno i prisno s pariškom visokim školama za pravoslavnu i protestantsku teologiju, s Ekumenskim institutom sveučilišta u *Strassburgu* centrom u *Bossey-u* i s ekumenskim institutom koji će se podignuti u *Jeruzalemu*. U ovoj su priredbi učestvovali rektori sv. *Sergija*, protojerej *Krijazev*, protestantskog teološkog fakulteta u Parizu pastor *Lods* i *Charles Moeller*, novoimenovani direktor *Jeruzalemskog* instituta.

Nedjelja je bila određena za bogoslužje i za posjete raznih anglikanskih zajednica u Parizu koje broje preko 20.000 vjernika. Ujutro vodio je primas anglikanske zajednice svečanost euharistije u američkoj katedrali presv. Trojstva. Daljnje bogoslužje održano je u anglikanskoj crkvi *St. George*. Navečer dr *Ramsey* imao je bogoslužje u crkvi engleskog poslanstva. Na ovom bogoslužju našli su se kao zastupnici ostalih kršćanskih konfesija: katolički posvećeni biskup u Parizu *Leclerc*, egzarh ekumenskog patrijarha *Meletios*, metropolit pravoslavne crkve u Francuskoj *Juraj* i pastor *Bourget* od strane Protestantskog saveza Francuske. U svom nagovoru primas je potaknuo anglikance, da gledaju preko anglikanske zajednice pogleda upravljena na jedinstvo svih kršćana. Prije negoli je poletio put Engleske, nadbiskup *Remsey* je posjetio još sjedište Protestantskog saveza i najavio da će na jesen putovati u Sjedinjene Američke Države.

Izrazi nade

»Treba da se ljudi prije vide da bi se mogli ljubiti.« Ipak je posjet dr *Ramsey-a* bio više nego jedan kurtoazni posjet: on je bio izraz kršćanske nade i vjere u Boga *Abrahamova* koji je obećao i čija vjernost jamči za ispunjenje. Nada u jedinstvo kršćanstva ni među kršćanima nije razumljiva sama po sebi. Ali ako danas nada u jedinstvo nije više »nada protiv svake nade« već se vidi kako klijaju mogućnosti, onda se na tome ne smije na posljednjem mjestu zahvaliti takvim muževima kao što su lord *Halifax* i lord *Ramsey*, koji su »uzeli hodočasnički štap da budu putujući vitezovi kršćanske nade«.

O. F. Carev